

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:
Vår referanse: 22/00001-202
Vår dato: 02.08.2022

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Høringssvar - NOU 2022: 5 myndighetenes håndtering av koronapandemien del 2

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen for sosialarbeidere i Norge. FO organiserer 33 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

Vi viser til høring av NOU 2022: 5 om myndighetenes håndtering av koronapandemien del 2. Departementet ber spesielt om synspunkter på kommisjonens anbefalinger og læringspunkter. Vi slutter oss i hovedsak til kommisjonens hovedfunn og anbefalinger. FO vil i vårt høringssvar kommentere noen av anbefalingene samt supplere noen av disse.

Fra helsekrise til sosial krise

Rapporten beskriver i stor grad koronapandemien først og fremst som en helsekrise. Vi mener det er for snevert. Særlig i ettertid har vi sett at pandemien har gått fra å være en helsekrise, etterfulgt av en økonomisk krise, til en mer alvorlig sosial krise. Det er viktig at man i tillegg til å framheve helsepersonell sin store innsats under pandemien, også trekker fram andre gruppers innsats, det vil si ansatte i andre velferdstjenester som barnehage, skoler, barnevern, rus- og psykisk helse, NAV mm. Det er disse tjenestene som framover vil møte de langvarige konsekvensene av de inngripende smittevernstiltakene og som må kjempe om ressursene som må til for å møte ulike utfordringer.

I rapportens innledning og oppsummering refereres det til hovedfunn. Et hovedfunn er at myndighetenes håndtering samlet sett har vært god. Samtidig var mange av de iverksatte smitteverntiltakene svært inngripende med store

konsekvenser for særlig barn og unge og for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse. Ikke minst ble det avdekket manglende vernepleierfaglig kompetanse i tjenester til utviklingshemmede. 2500 personer med utviklingshemming ble ilagt ulovlig besøksstans fordi nasjonale retningslinjer ble feiltolket lokalt. Bruddet på menneskerettighetene ble senere forklart med manglende kunnskap om utviklingshemmedes rettigheter og at det ble innført like smittevernstiltak for private boliger og institusjoner.

Sosiale og økonomiske ulikheter ble forsterket under pandemien. FOs medlemmer jobber særlig med disse gruppene og vi vil derfor videre i vårt innspill i hovedsak knytte kommentarer til kapittel 10 som omhandler sosiale konsekvenser for sårbare grupper og anbefalinger knyttet til disse. Vi ønsker i tillegg å kommentere noe på kapittel 9 og vaksinestrategien.

Kapittel 9 Vaksinestrategien.

Kommisjonen anbefaler at helsepersonell i pasientnært arbeid prioriteres først for vaksinasjon ved en pandemi. FO støtter dette, men vi mener at andre grupper som jobber tett på mennesker også må prioriteres. Det gjelder ansatte i barnehager, skoler, barnevern, NAV m. At disse gruppene ikke ble prioritert i vaksinekøen gikk utover tjenestetilgjengeligheten og forsterket uheldige konsekvenser. Vi anbefaler derfor at det utarbeides nasjonale retningslinjer for vaksinerings hvor det framkommer tydelig prioritering av grupper og hvor det er klart hvilke grupper som skal regnes for å ha kritiske samfunnsfunksjoner.

Kapittel 10 Sosiale konsekvenser for sårbare grupper

FO har vært tett på under hele pandemien og allerede dagen etter at Norge stengte 12. mars 2020, varslet vi bekymring for hvordan inngripende smitteverntiltak rammet de som befant seg i de mest sårbare situasjonene. Bekymringen gjaldt særlig barn og unge i krevende omsorgssituasjoner, personer med ulike funksjonshindringer, folk som mistet jobben og mennesker med rus og psykiske lidelser. Gjennom vårt arbeid avdekket vi svikt og mange av bekymringene gjelder fortsatt på vei ut av pandemien. Selv om hverdagen etter gjenåpningen oppleves bedre for de fleste, fungerte pandemien som et forstørrelsesglass for sosiale problemer. For mange vil konsekvensene merkes i flere år framover.

I etterkant av pandemien har FO utarbeidet en egen Koronarapport basert på erfaringene vi fikk under pandemien. Rapporten oppsummerer ulike konsekvenser pandemien fikk for utsatte grupper, ansatte og tjenestene de

jobber i. I tillegg peker vi på hvordan Norge kan ruste seg bedre til neste krise og vi kom med 10 anbefalinger¹

Betydningen av den norske samfunnsmodellen

Som nevnt innledningsvis konkluderer kommisjonen med at det tross alt har gått bra og de trekker fram ulike forhold som årsak til det. Ikke minst har den norske samfunnsmodellen vært en styrke i møtet med pandemien samt velutviklede helse- og omsorgstjenester og en offentlig sektor med gjennomgående høy kompetanse. Å hegne om denne modellen er derfor viktig framover. For å få det til, trenger vi en aktiv sosialpolitikk som sørger for at disse perspektivene og verdiene gjennomsyrrer all politikk og velferdstjenestene gis forsvarlige rammebetingelser.

Betydningen av gode beredskapsplaner

Kommisjonen slår fast at myndighetenes manglende forberedelse hadde én grunnleggende årsak som handlet om at myndighetene ikke lyktes med å redusere sårbarhetene ved en risiko som var identifisert. Det ble pekt på mangler bla knyttet til beredskapsplaner – både nasjonale og lokale.

Vi deler den oppfattelsen. Flere kommuner hadde ikke oppdaterte beredskapsplaner og manglet oversikt over kommunens totale beredskap. Tilbakemeldinger fra våre medlemmer viser at velferdstjenestenes tilbud varierte fra kommune til kommune, smittevernreglene ble forstått ulikt og det var uklarheter knyttet til hvordan bruke våre medlemmers kompetanse.

Ulike kriser de siste årene har vist at de ulike etatene «ikke finner» hverandre. Det gjelder både i den akutte fasen og i videre arbeid. Det gjelder også tjenestene vi representerer. Vi mener at det jobbes for lite på tvers. Mangel på kjennskap til de ulike profesjoners kompetanse gjør at den ikke blir utnyttet på en hensiktsmessig måte. For eksempel var det under smittetoppen et stort press på sykepleiere. I ettertid har man sett at mange av oppgavene de utførte kunne ha vært utført av andre yrkesgrupper.

Siden smittevernstiltakene var så inngripende og særlig rammet de mest sårbare gruppene, er vi opptatt av at beredskapsplaner også må inkludere velferdstjenestene. God beredskap handler om å ha gode velferdstjenester med tilgjengelig og kompetente ansatte som kan følge opp de som rammes av kriser.

Videreføring av koordineringsgruppa

¹ https://www.fo.no/getfile.php/1346929-1652277582/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/FO-rapport-sosiale-kriser-krever-sosialfaglige-l%C3%B8sninger-2022_NETT.pdf

I rapporten vises det til regjeringas oppnevnte koordineringsgruppe som igjennom flere rapporter under pandemien fulgte med på barn og unge under pandemien. På tross av at den dokumenterte hvordan de inngripende smitteverns tiltak rammet særlig barn og unge, fastholdt myndighetene tiltakene.

Kommisjonen anbefaler at samarbeidet i koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge videreføres etter pandemien. Dette vil styrke beredskapen for neste krise som rammer barn og unge, samtidig så skriver kommisjonen på s. 357:

Kommisjonen har likevel ikke fått presentert konkrete eksempler på at koordineringsgruppen har foreslått tiltak som har blitt gjennomført eller eksplisitt avvist. Koordineringsgruppens bidrag ser ut til å ha vært det overordnede perspektivet og insisteringen på lav tiltaksbyrde for barn og unge, ikke konkrete innspill til endret politikk eller kompenserende tiltak.

For oss kan det se ut som at mandatet har vært for utydelig. Hvis arbeidet skal fortsette bør det få større innflytelse og forplikte myndighetene mer enn gjennom pandemien.

Avsluttende kommentarer

Både Koronakommisjonens rapporter, barneombud, ulike organisasjoner - inkludert FO, har pekt på konsekvensene nedstegningen har hatt på særlig barn og unge. Mange deler en stor bekymring. Vi vet at de iverksatte smitteverntiltakene medførte et stort press på ulike tjenester og mange kommuner måtte bruke ekstra ressurser på å opprettholde tilbud. Vi er bekymret for at flere kommuner vil ha store utfordringer framover og at de må kutte i ulike tiltak.

Vi er særlig bekymret for kutt i kommunale forebyggende tiltak som ikke er lovpålagt. Det gjelder fritidsklubber, ulike aktivitetshus, lavterskel tilbud, miljøterapeuter som jobber med psykososialt miljø i skolen osv. Kutt i disse tjenestene er alvorlig nettopp fordi det er virksomheter som kan fange opp og hjelpe de barna som beskrives som ekstra «sårbare» og som i perioden hvor mye har vært stengt har hatt eller fått det ekstra vanskelig.

Det er derfor helt avgjørende at bekymringene som både denne rapporten og andre rapporter og fagmiljøer dokumenterer, blir fulgt opp politisk

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Inger Karseth
rådgiver

